

SWAHILI B – HIGHER LEVEL – PAPER 1
SOUAHÉLI B – NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
SWAHILI B – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Tuesday 4 November 2003 (morning)
Mardi 4 novembre 2003 (matin)
Martes 4 de noviembre de 2003 (mañana)

1 h 30 m

TEXT BOOKLET – INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this booklet until instructed to do so.
- This booklet contains all of the texts required for Paper 1 (Text handling).
- Answer the questions in the Question and Answer Booklet provided.

LIVRET DE TEXTES – INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- Ne pas ouvrir ce livret avant d’y être autorisé.
- Ce livret contient tous les textes nécessaires à l’épreuve 1 (Lecture interactive).
- Répondre à toutes les questions dans le livret de questions et réponses.

CUADERNO DE TEXTOS – INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra este cuaderno hasta que se lo autoricen.
- Este cuaderno contiene todos los textos requeridos para la Prueba 1 (Manejo y comprensión de textos).
- Conteste todas las preguntas en el cuaderno de preguntas y respuestas.

KIFUNGU A

KARIBU — HOTEL YA CAPRICON

MAHALI ILIPO HOTEL YA CAPRICON

Capricon ipo mahali ambapo imezungukwa na kijiji alisi cha kiafrika cha kilimo kwenye miinuko ya juu ya mlima Kilimanjaro hali ambayo humpatia mgeni hali na ukarimu halisi wa kiafrika. Hoteli hii imejengwa kwa kutumia mtaalamu halisi wa michoro iliyobuniwa kiafrika bila kusahau vifaa vyote vya kujengea vimetoka humu humu nchini Yote haya kwa pamoja yaleta mahali patulivu kabisa pa kupumzikia.

HOTEL INATOA HUDUMA ZIFUATAZO

- ❖ Vyumba vya watu wawili (48) arubaini na nane vyenye kila kitu ndani (Kama choo na bafu) saba (7) kati yake vikitoa huduma bora zaidi na vyumba viwili (2) vikiwa vinatoa huduma za kila aina ndani kwa ndani (Suite).
- ❖ Sehemu nzuri ya kuweza kufanyla mikutano na pia kupata vyakula vya aina mbali mbali.
- ❖ Huduma za vyakula na vinywaji nje ya hoteli kama vile kwenye sherehe za harusi.
- ❖ Huduma za safari ndani na nje ya nchi.
- ❖ Huduma za upandaji mlima Kilimanjaro.
- ❖ Huduma za safari kwenda kwenye mbuga za wanyama kama Serengeti, Ngorongoro, Taragire, Ziwa Manyara bila kusahau kwingineko.
- ❖ Huduma za usafiri toka hotelini na hadi hotelini kutoka kwenye vituo kama Nairobi, Mombasa, Arusha, na Dar es Salaam.
- ❖ Huduma za simu, faksi na barua pepe.
- ❖ Mahali pazuri na penye ulinzi mzuri kwa ajili ya kuegesha magari mahali ambapo pana barabara ya lami inayoungana na barabara kuu.

Anuani S L B Maragu – ARISI
Kiljmanjaro – Tanzania
SIMU 255-27-2751309/2752490
Faksi: 255-27-17-52442
e-mar capricorn@fricaonline.co.tz

KIFUNGU B

Furahia maisha. Cheza ngoma, Cheza romance, Cheza pamoja.

Katika ujana, kuna shughuli na kazi mbalimbali. Tena kuna michezo na starehe za kila aina. Vijana wengi hupenda michezo ili iwajenge miili na akili; ili wafurahie na ili wapate marafiki katika michezo hiyo. Wengine huingia kwa kushindana, na hata wengine hujiunga na michezo ili wasafiri. Lakini je wanacheza salama?

Vijana katika picha hapa juu wanacheza ngoma. Wamevaa mavazi ya aina mbalimbali wakiwakilisha vijana wa tabaka tofauti. Kuna uwakilishi mzuri, yaani akina dada na akina kaka wote wamewakilishwa. Angalia yule kijana wa kwanza anavyoifurahia ngoma aliyoibeba, moja wapo ya alama ya waafrika kuhusu utamaduni. Amevaa mavazi ya wacheza ngoma ikiwamo kofia kichwani, shanga na simbi shingoni na kifuni, huku kiunoni akiwa amejifunga kanga na “vishenshe”.

Wa pili naye kavaa kilemba kichwani amegeuka akimwangaalia mwenzake wakifurahia ngoma. Amevaa fulana na kiunoni kafunga kanga. Wa tatu ametandaza mikono yake, akivalia shati la batiki na kaptula, akiifurahia ngoma huku miguuni kavaa ndala.

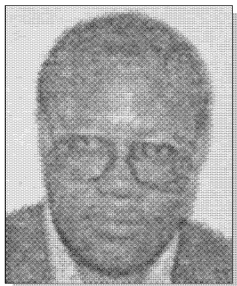
Wa nne, nguo zake kama sare za shule. Viatu na soksi si za wacheza ngoma wa kiutamaduni ambao aghalabu hucheza wakiwa pekupeku. Lakini naye yumo akifurahia ngoma kama vile wa mwisho ambaye anaelekea kanogewa kweli, maana kainua mikono kwa furaha. Huyu naye kama alivyo mwenzake aliyetangulia, hakuvaa mavazi ya ngoma. Amejivalia tu kama kijana wa mitaani aliyekuwa anapita akaiona ngoma, akageuza kofia yake kwa nyuma, isimzibe macho, na akajiunga na kikundi huku akifurahia.

Wote hawa lakini wanajitahidi kucheza salama. Yaani kucheza bila fujo, kwa uangalifu, wakiheshimu taratibu za michezo salama na huku wakiyapa kipaumbele maisha yao yasije haribiwa na michezo. Naam, wanacheza ngoma, wanacheza pamoja wanacheza salama.

Kama vile kielelezo cha mchezo huu, maisha yetu hatuna budi kuyajali. Tusiyaharibu kwa mienendo na tabia ambazo si salama. Tujitahidi kujenga tabia ambazo zinaendana na mienendo ya utu na usalama wa maisha yetu wenyewe. Maisha yetu ni kitu cha thamani mno. Tuyalinde, tuyafurahie, tukaishi zaidi na kwa usalama.

KIFUNGU C

Kukwepa Kiswahili ni kujikana

**na
padri
privatus
karugemdo**

YAPO mambo ambayo ukikuta mtu anahoji uhalali wa kuwa nayo au kuwapo kwake, mtu huyo unamtilia shaka. Shaka, kwamba labda ni mgonjwa wa akili au ana kasoro fulani katika kufikiri kwake.

Tuseme umkute mtu anahoji uhalali wa kuwa na mikono miwili – labda yeye angependa kuwa na mkono mmoja! Au mtu anahoji kwa nini ana macho mawili – labda yeye angependa kuwa na jicho moja au hata kutokuwa na macho kabisa!

Wapo watu wanahoji uhalali wa rangi ya ngozi zao: Weusi wanajitahidi kubadilisha ngozi yao iwe nyeupe na weupe wanajitahidi kubadilisha ngozi yao iwe nyeusi.

Ipo mifano mingi ya mambo ambayo ukikuta mtu anayahoji au anayakataa unamtilia shaka – na bila kusita utamweka kwenye kundi la wagonjwa wanaohitaji dawa ya haraka sana.

Mpaka leo hii Tanzania, bado tunajadili kuitumia lugha yetu ya Kiswahili kufundishia. Hakuna anayebisha kwamba lugha hii ni lugha yetu ya Taifa. Ubishi ni juu ya kuitumia lugha yenyewe.

Nitumie neno kuitumia – badala ya kufundishia. Kutumia lugha kufundishia ndiyo kuitumia. Kujifunza ndiko kunamfanya mtu kutoa mchango wa maana katika maendeleo ya jamii yoyote ile!

Bunge letu tukufu bado linajadili: Tutumie au tusitumie Kiswahili! Serikali nayo kigugumizi mtindo mmoja. Niseme inachekesha au inasikitisha kusikiliza majadiliano yanayoendelea miongoni mwa wananchi kuhusu jambo hili,

hasa majadiliano kwenye magazeti. Mjadala huo huibuka na kupotea.

Mwaka 1999 (RAI 311), Bukile Lubunju, akimjibu Emmanuel Rubagumya kuhusiana na lugha yetu ya Kiswahili, alisema hivi:

“Lakini kwa kufundisha mashuleni ni sawa na kujitia kitanzi, kielimu. Porojo, ngojera, ubabaishaji, ujanjaujanja na manufaa ya wachache ‘wa kijiweni’ wanaotaka kutunisha vitambi vyao kwa gharama ya watoto na vizazi vyetu vijavyo.

Kiswahili ni kichaka cha kujifichia vihiyo na nyenzo nyepesi ya kuwezesha kupata soko la visivyoweza kuuzika, pamoja na kujitembeza na kujitangaza kote, vipate kuuzika kirahisi.”

Kwa maoni ya Bukile Lubunju, ni kwamba wale wanaopigia debe Kiswahili ni waandishi wa vitabu vya Kiswahili – kwamba kwa kufanya hivyo wanatafuta soko la vitabu vino!

Anaendelea kusesitiza kwamba waandishi wa vitabu vya Kiswahili wanaona wivu kuona vitabu vya Kiingereza vinanunuliwa zaidi. Utafiti huo aliufanya wapi – yeye anajua.

Ukweli ni kwamba ukitembelea maduka yote ya vitabu ya Tanzania, utasikia manung’uniko kwamba vitabu havinunuliwi – viwe vya Kiingereza au Kiswahili. Watanzania hatujawa na utamaduni wa kusoma.

Nimepata bahati ya kuhudhuria tamasha la vitabu hapa Tanzania– si mara moja au mbili – hakuna mwandishi wa Tanzania, anayeweza kutunisha kitambi kwa kuandika vitabu.

Ninawafahamu waandishi wengi. Hakuna wa kutunisha kitambi kwa pesa ya vitabu. Waandishi wa vitabu wengi ni walalahoi – ni wazalendo wanaolenga katika kuielimisha na kuiendeleza jamii.

Wenye maoni kama ya Bukile Lubunju, wanafikiri wale wanaokazania matumizi ya Kiswahili ni wajanja. Wanataka watoto wetu watumie Kiswahili wakati watoto waowanasoma nchi za nje. Wanasoma kwa Kiingereza. Wakirudi ndiyo watakuwa viongozi. Wanasema ni ujanja kama ule wa Msumbiji.

Wajanja waliwapeleka watoto nchi za nje– wakasoma na kuelimika. Walio wengi walidanganywa na kuingia msituni katika mapambano – hawakusoma. Baada ya uhuru, wachache walioenda shule ndio wanaishikilia nchi! Ukweli wa jambo hilo wanalijua watu wa Msumbiji.

Lakini hata hivyo wataalamu wetu wanaokizungumza Kiingereza vizuri na kufanya kazi katika ngazi za juu serikalini wanatusaidiaje katika kupiga hatua ya maendeleo? Nchi yetu inaporwa na akina nani? Ni hawa wanaopiga debe la matumizi ya Kiswahili au wale “Waingereza”?

Si nia yangu kujiingiza katika mjadala huu wa kutumia au kutotumia Kiswahili. Kujadili haya ni sawa na kuhoji uhalali wa kuwa na mikono miwili badala ya sita!

Nimehamasishwa kuchangia hoja hii na maoni ya Dk. Martha Qorro, wa Chuo Kikuucha Dar es Salaam, (RAI 481), “Wasiokitaka Kiswahili ni wachoyo na wabinafsi”. Katika uchambuzi wake, Dk. Martha alikuwa akisifia Chuo Kikuu cha Mzumbe, kwa kuamua kutumia Kiswahili.

Ingawa maoni yake pia yana mushkeli; maana ni kasoro pia kumsifia mtu anayeamua kutumia lugha yake mwenyewe – ni bora yeye kuliko wanaopiga vita matumizi ya Kiswahili. Harufu ya maiti huzidiana– wanasema watu wa kwetu!

Mtu anapojifunza kwa lugha yake anaelewa zaidi na kuwa mbunifu. Mwaka 1996, RAI 157, Emmanuel Maliti alihoji:

Itaendelea

KIFUNGU D

Hadithi

Kisa cha uadui wa mbwa na paka

Joyce Mmasi

- ❶ WATOTO wazuri hamjambo, karibuni tena katika kona yenu ya hadithi zenu, bila shaka mtakuwa na hamu ya kujua leo nimekuandalieni nini. Lakini kabla ya yote nataka niwaulize kitu kimoja, je, watoto wazuri huwa mnajifunza nini mnaposoma hadithi hizi ninazowaandalia.
- ❷ Watoto wangu, inafaa kuzingatia yaliyomo katika hadithi ambazo kazi yake ni kufundisha, kuelimisha na kuwaburudisha.
- ❸ Yaani, watoto wazuri nataka kujua mnaposoma hizi hadithi huwa mnaelimika au mnaishia kucheka tu kwa maana ya kuburudika? Basi kama mnafurahi na mimi pia nafurahi na nitajaribu kuwaleteeni vitu vizuri zaidi ili mzidi kufurahi na kujifunza.
- ❹ Haya bila kupoteza muda twende moja kwa moja kwenye kisa chetu cha leo. Leo watoto wazuri nimewaandalia kisa cha mbwa na paka kutokea kuwa maadui wakubwa.
- ❺ Kisa chenyewe kilikuwa hivi, hapo zamani za kale, paka na mbwa walikuwa marafiki wakubwa, walifanya kazi zao kwa ushirikiano wa hali ya juu, walisaidiana na kuishi katika nyumba moja.
- ❻ Kila alilofanya paka, lilipata baraka kwa rafiki yake mbwa na kwa mbwa hali ilikuwa hivyo hivyo kama ilivyokuwa kwa paka, kwa kifupi tunaweza kusema wanyama hawa wawili walikuwa na ushirikiano uliowaletea mafanikio makubwa katika maisha yao.
- ❼ Pamoja na urafiki wao huo, kulikuwa na tatizo moja kubwa kwa upande wa mbwa ambapo kila mara alikuwa akilazimika kukaa karibu na paka ili kuficha aibu yake.
- ❽ Unajua mbwa alikuwa anasumbuliwa na tatizo gani....tega sikio nikueleze ni kwamba, mbwa alikuwa mjinga sana, hakujua kufanya kazi yoyote na muda wote alikuwa akimtegemea paka ili amsaidie.
- ❾ Mbwa hakuweza kula akiwa mwenyewe, kwa kuwa hakuwa na ujuzi wowote wa kuwinda ili ajipatie chakula, alimsubiri paka aje ndipo alete chakula alichokipata katika mawindo yake.
- ❿ Mbali na kuwinda kwa maana ya kutafuta chakula, mbwa alikuwa pia hawezi kujikinga na maadui kwa hivyo alimtegemea paka pia amsaidie kuhakikisha usalama wake kwa kumsaidia kumuweka mahali ambapo hakuna maadui.
- ⓫ Kutokana na hali hiyo, mbwa aliishi katika hali ya mateso makubwa, alikuwa akisumbuliwa mno na wanyama wengine na hivyo kumsababisha kukaa mahali atakapoachwa na paka kwa kuhofia akitoka mbali na alipoachwa atasumbuliwa na wanyama wengine.
- ⓬ Kwa maneno mengine, naweza kusema mbwa hakuwa akijua kunusa hivyo hakuwa akiweza kujikinga na maadui, kwani kutokana na kukosa uwezo wa kuhisi au kunusa kujua kama kuna adui, alijikuta akikamatwa ovyo na maadui na kuteswa, hakuipenda kabisa hali hiyo, aliamua kutafuta njia ya kujikwamua.
- ⓭ Je, mbwa anatafuta njia gani? Je, ameipata hiyo njia? Na je, ni njia gani ambayo mbwa ataitumia ili kuishi kwa kujitegemea kama anavyofanya paka? Basi, ili kujua hayo na mengi, tega sikio wiki ijayo katika sehemu ya pili ya hadithi hii ya kisa cha uadui wa mbwa na paka.

Tukutane wiki ijayo.